

Kreppan millum Danmark og Føroyar undir luppini

Hóast Danmark og Føroyar hava verið í ríkisfelagsskapi síðani 1380 hava danir lítlan kunnleika til og skilja lítið føroyskan politik. Hetta er eisini stóðan fyri danskar politikarar skrivur fyrrverandi ríkisumboðsmaðurin Niels Bentzen í eini grein í danska blaðnum Berlingske Tidende seinasta leygardag. Tíðindablaðið Sosialurin prentar í dag hesa grein við loyvi frá rithøvundanum.

Krisen i rigsfællesskabet mellem Danmark og Færøerne må ses i lyset af de politiske relationer mellem de to rigse, som de har udviklet sig under hjemmestyrelsen siden 1948.

Mit udgangspunkt er en påstand om, at til trods for at de to lande har været i rigsfællesskab sammen siden 1380, er der meget lidt viden om og forståelse i Danmark for færøsk politik. Det gælder også blandt danske politikere og kan belyses med nogle eksempler.

De årlige rapporter fra Statsministeriets rådgivende udvalg vedrørende Færøerne er gennem årene ikke blevet politisk kommenteret - hvis de overhovedet er blevet læst. I de 44 år der gik fra 1948 til den økonomiske krise indtraf, har der ikke én eneste gang i Folketinget været en generel debat om forholdet til Færøerne. Lovforslag vedrørende Færøerne er blevet gennemført uden debat og mange gange uden udvalgsbehandling.

Mange danske ministre og parlamentarikere har gennem årene besøgt øerne, men med visse undtagelser

har man ikke taget Færøerne alvorligt og gået ud fra, at når man blot beundrede den pragtfulde natur og sendte en pose penge derop en gang om året, så var der fred og ingen fare. I baghovedet har vel også ligget den herostratisk berømte lægestrid fra Klaksvík i begyndelsen af 50'erne, som var politisk meget ubehagelig og efterlod indtrykket af færingerne som krigeriske og besværlige. En sådan situation måtte for enhver pris undgås fremover.

Nogen dansk færø-politik har der således ikke været tale om, og populært sagt har opfattelsen nok været, at når det gjaldt Færøerne var intet nyt godt nyt.

Det manglende danske engagement i udviklingen på Færøerne har haft til følge, at Lagtinget og landsstyret med tiden har udviklet den opfattelse, at regeringen og Folketinget blot var ekspeditionskontorer for opfyldelsen af færøske ønsker.

I et omfang, som man slet ikke har gjort sig klart i Danmark, har den daglige politiske debat på Færøerne derimod været præget af forholdet til Danmark. Flertallet af

de politiske partier på Færøerne er stiftet ud fra en stillingtagen til rigsfællesskabet, og denne problematik er ikke én, der bare tages frem ved festlige lejligheder, men præger debatten året rundt i Lagtinget gennem behandlingen af lovforslag og forslag til lagtingsbeslutninger om stadig større selvstændighed. En debat, hvor det er selvstændighedspartierne, Det Republikanske Parti og Folket flokken, der sætter dagsordenen, og hvor de partier der står for samhørighed med Danmark, først og fremmest Sambandspartiet og Det færøske Socialdemokrati, bliver trængt nationalpolitisk.

De krav, som man så nu fra dansk side begyndte at stille til Færøerne fra 1992 som betingelse for dansk hjælp i forbindelse med den økonomiske krise, fremtræder derfor for mange færinger som en tilbagevendende tilfælde for hjemmestyrelsen, hvor Færøerne var et dansk amt, og hvor der blev styret fra København. En situation som løsrivelsespartierne naturligt søger at udnytte til deres egen politiske fordel.

Men selvfølgelig skal man

heller ikke se bort fra den motivation, at jo mere man kan bebrejde Danmark i denne forbindelse, jo mindre tales der om de færøske politikeres eget ansvar for den udvikling i 1980'erne, der førte til det økonomiske sammenbrud.

Man skal også være klar over, at forslaget til lagtingsbeslutningen om en dommerundersøgelse blev taget af et lagtingsmedlem fra oppositionspartiet Folket flokken. Herved ville man også opnå politisk at genere de to landsstyreskoalitionspartier Det færøske Socialdemokrati, der indtil valget i juli 1994 besatte lagmandsposten, og som stod for forhandlingerne om bankovertagelsen, og Sambandspartiet, der nu har denne post.

Næst fordi disse to partier står for samhørighed med Danmark, ville de komme i en politisk ubehagelig situation ved at modsætte sig en undersøgelse, der primært gik på en dansk myndighed (Finanstilsynet) og et dansk pengeinstitut (Den Danske Bank). Resultatet blev derfor ikke uventet en

Niels Bentzen, fyrrverandi ríkisumboðsmaður fylgir væl við í tí, sum hendir í Føroyum

Tekningin, sum Berlingarin brúkar í sambandi við greinina hjá Niels Bentzen.

enstemmig lagtingsbeslutning med krav om en dommerundersøgelse efter samme mønster, som man har set i Danmark de senere år.

Der er ikke tvivl om, at mange færinger betragter den danske regerings afslag på en dommerundersøgelse som en grov desavouering af den folkevalgte forsamling. Lagtinget, som man deroppe betragter som sidestillet med Folketinget - og andre landes parlamenter. Det må nemlig huskes, at som en konsekvens af denne overførsel af administrationen af de færøske anliggender, der er sket fra Danmark til Færøerne gennem årene, vedtages nok 95 pct. af den lovgivning, der regulerer det færøske samfund af Lagtinget, ikke af Folketinget.

Selvfølgelig havde det mest rimelige i sagen været,

at spørgsmålet om formen for en undersøgelse var blevet undergivet en forhandling den danske regering og landsstyret imellem på landsstyrets initiativ, inden Lagtinget havde truffet sin beslutning, men uheldigvis har den politiske situation på Færøerne været sådan, at landsstyret ikke selv har kunnet styre udviklingen. En anden mulighed havde dog også været, at regeringen, da man erfarede at sagen var under behandling i Lagtinget, selv havde taget initiativet til en sådan forhandling, eller i hvert fald havde meddelt Lagtinget, at man ikke kunne gå ind for en dommerundersøgelse. Derved havde man muligvis kunnet undgå den nuværende situation, hvor det er blevet en prestigesag for Lagtinget. Ikke

